

Provociranje istorije

Ivan Dinić

Izjava za štampu Leonida Brežnjeva, Generalnog sekretara Sovjetskog saveza data pod uticajem njegovih bliskih saradnika

Najveću dubinu i najdublje odjeke poseduju one knjige koje su teške za čitanje, naizgled

hermetički zabarikadirane sa kojima se teškom mukom probijamo kroz gusto i opasno šipražje od značenja i forme, zato što za savladavanje masivnih planinskih lanaca takvih tekstova moramo dati celog sebe, integrirati celo svoje iskustvo svesti i sve svoje sebstvo oličeno u svoj punoći kako svoje individualnosti tako i svoje kolektivnosti, da bi imali i najmanju šansu da nam se otvore. Ne čitamo ih sa pažnjom sa kojom gledamo tv ili slušamo muziku, već jedino u situaciji kada im damo sebe možemo očekivati da će nam knjiga u međusobnom odnosu čitanja dati sebe, i time nam se otvoriti za značenja koja ni sam autor nije inkorporirao u svoje delo. Delo se samo ostvaruje u nama, i time, zbog našeg kvalitativnog posredovanja, prevazilazi sebe i postaje nešto novo, u tim čarobnim interakcijama, čime nas otvara svetu i daje nova iskustva, sadržaj i značenja. To je lepota pisane reči koja poništava sebe i postaje nepisani svet.

Reči urezane u kamenu koji se pojavio u snu Bertolda Brehta jedne tople avgustovske noći

Ideja pozorišne predstave pod nazivom „Mir i ljubičice“ radi kontrasta sa stvarnom sadržinom dela. Promovirati predstavu u medijima sa datim nazivom i sa najavom prekretničke forme a i sadržaja, pa na dan premijere postaviti dva-tri čoveka ispred ulaza u hol pozorišta da cepaju karte ljudima ne puštajući ih u pozorišnu salu nego ih sakupljajući u holu ispred sale do samoga trenutka početka predstave, kada je većina koja je htela doći došla. Tada, u trenutku samoga početka predstave, u pozorište bučno upadaju glumci obučeni u policajce u specijalnim uniformama sa šlemovima na glavi opremljeni lažnim pištoljima, pendrecima, šokerima i suzavcima grubo im stavljajući crne kapuljače preko glava i lisice na ruke uz deranje i guranje radi zastrašivanja. Nakon toga, policija otvara vrata u holu i sprovodi unezverene ljude u prostorije u okviru pozorišta, improvizovane da liče na policijsku stanicu, stavljajući uhapšene da sednu par sekundi, a nakon toga ih odvede po dvoje-troje, takođe uz buku i larmu, u prostorije za ispitivanje, za šta treba više takvih prostorija opremljenih ogledalima, stolovima i stolicama. Tamo im grubo skidaju kapuljače i ispituju o imenu, adresi, porodici, poslu, slobodnim aktivnostima i razlogu zašto su odlučili da dođu na predstavu glasnim rečima, uz povremene nagle upadice – mi sve znamo pa bi bilo najpametnije da nam kažete.

Posle nekog vremena ovakvog verbalnog i psihološkog maltertiranja, na brzinu im opet stavljaju kapuljače, sabiraju ih u holu lažne policijske stanice uz viku, psovke i guranja i sprovode kroz jedna vrata koja vode na scenu pozorišne sale redajući ih jedan pored drugog licem okrenutih gledalištu, da bi im tek onda skinuli, grubo, kapuljače sa glave i mirnim staloženim glasom saopštili da je sve ovo u stvari bila pozorišna predstava, i da su oni bili aktivni učesnici u njoj, dok su sami policajci igrali sporedne uloge, da bi se u tom trenutku začuo usamljeni pljesak iz praznog gledališta koji bi poticao od samoga režisera ovog dramskog dela koji bi vikao – bravo, svaka čast, maestralno – i jako tapšao.

NAPOMENA: Sve se brzo mora odvijati da se publici-učesnicima ne bi dozvolila nikakva reakcija na situaciju ili bilo kakvo razmišljanje o čudnim okolnostima u kojima su se našli. Sprovesti ih na brzinu dok ne shvate šta se događa i pružiti im autentično iskustvo represivnosti.

***Sećanja oborenog pešaka poginulog na raskrsnici u centru
Lisabona***

Šetajući jedanput ulicom, ugledah čoveka svog sredeog u poslovnom odelu i jednog siromaha iscepanog i ofucanog kako stoje strpljivo ispred semafora, i čim sam ih ugledah tako zajedno odmah sam imao jasno saznanje, pred tim dihotomnim prilikama ispred sebe, da bogati čovek sav skockan u svojoj važnosti reprodukuje i proizvodi siromaha samom svojom pojavnošću; da bih odmah potom imao još jasnije saznanje da taj siromašni čovek samom svojom konkretizacijom reafirmiše bogatog čoveka da bi on posedovao svoju referencu i razlog svoje ekonomske pa tako i socijalne aktualizacije; da bih nakon ovoga saznanja došao do najjasnijeg saznanja da oba ta čoveka, i bogati i siromašni, u stvari oboje podležu istoj radnji, oboje stoje strpljivo ispred semafora, tom simbolu među toliko drugim, i funkciji tehnike, oboje ih je semafor prisilio na zaustavljanje, oboje im je ukinuo dihotomiju i izjednačio, međusobno razmenio, oboje su postali ekvivalentni jedno drugom u stavu mirno, oboje su pod tehničkim imperativom, ukočeni pred njim, dok im se moć raznobojnih trobojnih svetala ne smiluje u njihovom sužanjstvu i ne pusti ih da se pokrenu i pređu ulicu. Tako da, u suštini, nije ni bitno da li u stavu mirno stoje bogati i siromašni čovek jedan pored drugog, ili su pak obojica bogati, ili obojica siromašni, ili su možda i zamenili uloge gde siromašni postaje bogat i obrnuto, dokle god oni poštuju to njihovo stajanje kada im se kaže da stanu, dokle god se poštuju zahtevi tehnike i njene forme označavanja. Ekonomija pa i socijalni milje a samim tim i istorija i svaki ljudski aspekt života postaje nebitan. Sve te oblasti mogu zadržati svoja pravila

i igrati se njima ili ih pooštrevati u prakticanju slobode delovanja dokle god se stane mirno pred čeličnim znakom tehnike. To je imperativ ljudskosti današnjih dana, ta slika slabosti odela i dronjaka koji poslušno stoje na jednom kraju ulice samo da bi prošli na drugi kraj jedino pod uslovom kada im se to dozvoli.

Natpis urezan u grobu Džingis Kana brižljivo skrivenog u bespućima evroazijskog kontinenta

Nerazumljivo je kako voda kao pojam i kao realnost nije više poslužila u ljudskoj istoriji kao predložak i inspiracija za još veća i još šira duhovna traganja. Upravo zato što voda, pogotovo u svom slobodnom stanju, i jeste nestalna, bez oblika i mirisa u svom talasanju i svojoj uzburkanoj promenljivosti gde, čim se talas pojavi, on odmah i nestane da bi se ponovno pojavio drugde drugačijeg oblika koji bi se opet negirao i transformisao. Baš poput duha ili uma, voda i jeste forma nečeg materijalnog koja samu sebe potire i preoblikuje u stalno promenjive strukture dajući nam utisak svoje netelesnosti i nepojavnosti.

Zato i čudi tako minimalno obuhvaćanje vode u idejnom smislu, kao da su naša duhovna hodočašća osuđena na materijalnu logiku stvarnosti koja nas okružuje i pritiska takvim svojim karakteristikama bez obzira na potentne primere, baš u toj stvarnosti, da to baš i ne mora biti tako. Večna dihotomija između duha i materije izgleda preteže na ovu drugu stranu dokazujući da smo osuđeni na takav kruti, tvrdi strukturirani život, ali to je naš izbor, to je naš izabrani usud, jer krenuti predaleko putem duha izabrali bi smrt, nešto totalno nematerijalno, a to je previše ljudskom duhu usuditi se; umreti da bi se videlo šta se to prostire sa druge strane. Upravo zato samoubistvo i jeste vrhunski čin hrabrosti, vrhunsko žrtvovanje, gde zauzvrat, u sada neritualizovanoj već stvarnoj i neposrednoj razmeni, dobijamo nirvanu u zamenu za sam naš život.

Zato se i bojimo vode, tog oblika bez oblika našeg poništavanja u kojem nas kao subjekata nema, nego se pokazujemo nestal-

nim talasom potopljenim u masu drugih nepostojanosti koji svi zajedno čine jednu promenjivu supstanciju koja ne postoji ali koja se paradosalno krije iza svakog kamena, ali koja čak i sačinjava sam taj kamen. Pa vi izaberite da li vam je i dalje mrsko da se istuširate nakon kasnog povratka kući uveče.